

ავტორეფერატი სადისერტაციო ნაშრომზე

რელიგიური გაერთიანებების სამართლებრივი

მდგომარეობა საქართველოში

(1995-2014 წწ.)

ავტორი: არჩილ მეტრეველი

სადისერტაციო ნაშრომი შესრულებულია
საქართველოს უნივერსიტეტის სამართლის სკოლაში
დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად
ხელმძღვანელი: მალხაზ ბეგიაშვილი

თბილისი

2016

შესავალი

ნაშრომი- *რელიგიური გაერთიანებების სამართლებრივი მდგომარეობა საქართველოში*, არის მცდელობა სამეცნიერო (აკადემიურ) დონეზე მოხდეს იმ სამართლებრივი რეგულაციების, თეორიებისა და კატეგორიების შესწავლა-ანალიზი, რაც საფუძვლად უდევს საქართველოში რელიგიური გაერთიანებების სამართლებრივი სტატუსისა და საქმიანობის წესის საკანონმდებლო უზრუნველყოფას.

მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ საქართველოში სამართლის მეცნიერება მოკლებულია რელიგიისა და რწმენის თავისუფლების მიმართულებით სათანადო აკადემიურ რესურსებს. წლების მანძილზე ადამიანის უფლებათა ეს სფერო ან სრულიად დავიწყებული იყო ან მისი განხილვა ხდებოდა სხვადასხვა საკითხების ერთიან კონტექსტში, რაც ერთი მხრივ, აკნინებდა მის მნიშვნელობას, მეორე მხრივ, კი ვერ უზრუნველყოფდა იმ საჭიროებებს, რაც საქართველოს მოქმედი კანონმდებლობის დახვეწისთვის აკადემიურ მხარდაჭერაში გამოიხატება. თავის მხრივ, რელიგიის თავისუფლებასთან დაკავშირებული საჯარო განხილვები გადატვირთულია პოპულარული დისკურსებით, მაშინ როდესაც რელიგიისა და რწმენის თავისუფლება მკაფიოდ ჩამოყალიბებულ სამართლებრივ კატეგორიას წარმოადგენს.

მეტიც, ცალკეული ევროპული ქვეყნების აკადემიურ-საგანმანათლებლო ინსტიტუტებში *რელიგიის სამართალი* წარმოადგენს სამართლის დამოუკიდებელ კურსს, რომელიც სისტემურად აღწერს რელიგიისა და რწმენის თავისუფლების ინდივიდუალურ და კორპორატიულ სფეროებს და ეროვნულ საკანონმდებლო ბაზას აანალიზებს საერთაშორისო სამართლებრივი ჩარჩოს ფონზე. მაგალითად, მოცემული კვლევის ფარგლებში, ჩვენ გავეცანით კლაუს დიტერ კლასენის სახელმძღვანელოს *რელიგიის სამართალი*. აღნიშნული სახელმძღვანელო რელიგიისა და რწმენის თავისუფლების საერთაშორისო სამართლებრივი ჩარჩოს ფონზე, მოიცავს გერმანიის ეროვნული კანონმდებლობით განსაზღვრულ ისეთ საკითხებს, როგორცაა: სახელმწიფოს და რელიგიის ურთიერთობის ისტორიული მიმოხილვა; საერთაშორისო და ეროვნული სამართლებრივი წყაროები; რელიგიური გაერთიანების ცნება, დაფუძნებისა და საქმიანობის წესი; სახელმწიფოს და რელიგიური გაერთიანებების ურთიერთობის თანამედროვე პრინციპები; რელიგიისა და რწმენის თავისუფლების ინდივიდუალური ასპექტები; რელიგიისა და რწმენის თავისუფლების კორპორატიული ასპექტები; რელიგიური გაერთიანებების ქონებრივი და ფინანსური საკითხები; რელიგიისა და განათლების საკითხები და ა.შ. ამდენად, ნათელია, რომ გერმანიის

აკადემიურ-საგანმანათლებლო ინსტიტუტებში რელიგიის სამართალი მკვიდრდება, როგორც სახელმწიფო სამართლის დამოუკიდებელი მიმართულება.

წინამდებარე ნაშრომში განხილულია რელიგიური გაერთიანებების სამართლებრივი მდგომარეობა საქართველოში. საკითხის ირგვლივ მსჯელობა განვითარებულია რელიგიისა და რწმენის თავისუფლების საერთაშორისო სამართლებრივი ჩარჩოს და უცხო ქვეყნების საკანონმდებლო გამოცდილებების შედარებითი ანალიზის ფონზე. საქართველოში მოქმედი კანონმდებლობა, რომელიც რელიგიური გაერთიანებების სამართლებრივ მდგომარეობას განსაზღვრავს და მათი საქმიანობის წესს ადგენს, ნაშრომის ფარგლებში, მიმოხილულია 1995 წლიდან (საქართველოს კონსტიტუციის მიღებიდან) 2014 წლამდე (საქართველოს მთავრობის 2014 წლის 27 იანვრის N117 დადგენილების მიღების ჩათვლით).

წინამდებარე ნაშრომის პირველადი მიზანია აღწეროს და კრიტიკულად გაანალიზოს საქართველოში მოქმედი ის საკანონმდებლო რეგულაციები, რომლებიც რელიგიური გაერთიანებების სამართლებრივ მდგომარეობას განსაზღვრავენ, არსებული მდგომარეობის სრულყოფილად

გადმოცემის შემდეგ კი წარმოადგინოს მიმდინარე პრობლემებისა და საჭიროებების გადაჭრის ეფექტური და ქმედითი სამართლებრივი საშუალებები. ამ მიზნით, ჩვენ ნაშრომის ძირითადი ტექსტი რამდენიმე ნაწილად დავყავით, რათა შეგვძლებოდა ცენტრალური პრობლემატიკის და მასთან პირდაპირ თუ ირიბად დაკავშირებული საკითხების კომპლექსურად წარმოჩენა და შესაბამისად, თანმიმდევრული მსჯელობის განვითარება.

ამდენად, ძირითადი ტექსტი იქნება ერთგვარი მოძრაობა ზოგადიდან კონკრეტულისკენ და პრობლემიდან მისი გადაჭრისკენ. რაც, მკაფიოდ წარმოაჩენს თუ რას წარმოადგენს რელიგიისა და რწმენის თავისუფლება ზოგად საერთაშორისო სამართლებრივ ჩარჩოში და რა ადგილი უკავია მასში რელიგიური გაერთიანებების სამართლებრივ მდგომარეობას, როგორც ცალკე კატეგორიას, როგორც გამოცდილება არსებობს უცხო ქვეყნებში აღნიშნული ზოგადი ჩარჩოდან ეროვნული პრაქტიკის გამოყვანის, ამასთან, როგორია საქართველოს ეროვნული პრაქტიკა და როგორ უნდა გადაიჭრას მასში არსებული პრობლემები.

ტექსტის დასკვნით ნაწილში ჩვენ დავეყრდნობით რა წინა ნაწილებში აღწერილ ფაქტობრივ გარემოებებს და განვითარებულ კრიტიკულ-ანალიტიკულ

მსჯელობას, დავასაბუთებთ, რომ რელიგიური გაერთიანებებისთვის სათანადო სამართლებრივი მდგომარეობის უზრუნველსაყოფად აუცილებელია *სისტემური სამართლებრივი რეგულირება*. აღნიშნული უნდა გამომდინარეობდეს რელიგიური გაერთიანებების არსებული რეალური მდგომარეობებიდან და საჭიროებებიდან, რომელსაც უნდა პასუხობდეს შესაბამისი სამართლებრივი რეგულაციები და გარანტიები, რაც მთლიანობაში უნდა შეესაბამებოდეს საერთაშორისო სამართლებრივ ჩარჩოს. ჩვენ წარმოვადგენთ ჰიპოთეზას, რომლის თანახმადაც, სისტემური სამართლებრივი რეგულირება, ერთი მხრივ, სასარგებლოა პირველ რიგში თავად რელიგიური გაერთიანებებისთვის, მეორე მხრივ, კი, აუცილებელია მთლიანად სამართლებრივი სისტემისთვის. სისტემური სამართლებრივი რეგულირების ფორმულად განვსაზღვრავთ შემდეგს: *ფაქტობრივი მდგომარეობა (რეალური საფუძვლები) - შესაბამისი სამართლებრივი სტატუსი (რეგისტრაციის წესი) - შესაბამისი უფლებრივი და ვალდებულებითი მდგომარეობა (საქმიანობის წესი), ხოლო რეგულირების ყველაზე კმედით საშუალებად, სპეციალურ კანონს - რელიგიისა და რწმენის თავისუფლების შესახებ (სახელწოდება პირობითა).*

კვლევის მეთოდები

ჩვენი კვლევა მოიცავს დაკვირვების რამდენიმე ობიექტს. უპირველეს ყოვლისა, ეს არის რელიგიისა და რწმენის თავისუფლების საერთაშორისო სამართლებრივი ჩარჩო, როგორც სფეროს ყველაზე ფართო სივრცე; უცხო ქვეყნების ეროვნული კანონმდებლობები და რელიგიური გარემო, როგორც საერთაშორისო სტანდარტების ეროვნულ კანონმდებლობაში ასახვის ფორმები; საქართველოს ეროვნული კანონმდებლობა, მისი რეგულირების სფერო, საფუძვლები, რეგულაციები, მათი ნაკლოვანებები საერთაშორისო სამართლებრივი ჩარჩოს და უცხო ქვეყნების ეროვნულ საკანონმდებლო გამოცდილებათა ფონზე.

შესაბამისად, ჩვენი კვლევის ფარგლებში ძირითადად დავეყრდნობით მონოგრაფიული კვლევის მეთოდებს, რაც გულისხმობს საკვლევი თემის/საკითხის სიღრმისეულ და ყოველმხრივ შესწავლას, შედეგად გამოვლენილი და გაანალიზებული იქნება პრობლემის განსხვავებული მხარეები და უზრუნველყოფილი იქნება კვლევის შედეგებისადმი ნდობა. თავის მხრივ, მონოგრაფიული კვლევა მოიცავს კვლევის სხვადასხვა მეთოდებს, კერძოდ: აღწერითს, რომელიც გულისხმობს დაკვირვების ობიექტის აღწერას იმგვარად, რომ მისი შინაარსი წარმოჩნდეს

ამომწურავად, ანუ მოხდეს საკითხის არსობრივი გააზრება, მაგრამ არა მისი კრიტიკა ან ანალიზი (საერთაშორისო სამართლებრივი ჩარჩო, უცხო ქვეყნის კანონმდებლობები, საქართველოს ეროვნული კანონმდებლობა); კრიტიკულს, რომელიც გულისხმობს აღწერილის კრიტიკულ გააზრებას და შესაბამისი დასკვნების გამოტანას (საქართველოს ეროვნული კანონმდებლობა); ანალიტიკურს, რომელიც მოიცავს გაკეთებული დასკვნების - პრობლემებისა და მათი გადაწყვეტის გზების გაანალიზებას (საქართველოს ეროვნული კანონმდებლობა, კვლევის დასკვნითი ნაწილი); არგუმენტირებას, ანუ პრობლემების გადაწყვეტის გზების ჩამოყალიბებასა და დაცვას (კვლევის დასკვნით ნაწილი). ამასთან, ზოგიერთი მეთოდი გამოყენებული იქნება მთელი კვლევის, ზოგიერთი კი, ნარკვევის ცალკეული ნაწილების მიმართ.

მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ ჩვენი კვლევა უპირატესად მოიცავს რელიგიისა და რწმენის თავისუფლების საკანონმდებლო რეგულირების ფორმებს, როგორც აღწერით და ანალიტიკურ, ასევე, დასკვნით და სარეკომენდაციო ნაწილებში. ამდენად, ცალკეული საკითხების მიმოხილვისას ძირითადად დავყვრდნობით საერთაშორისო და ეროვნულ სამართლებრივ აქტებს, დეკლარაციებს, რეზოლუციებსა და რეკომენდაციებს, ასევე, მათ

განმარტებებს და შესაბამისი ორგანიზაციების (გაეროს ადამიანის უფლებების კომიტეტის, ეუთოს დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებების ოფისი, ვენეციის კომისიის, ევროსაბჭოს საპარლამენტო ასამბლეის, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს კვლევითი დეპარტამენტის და ა.შ.) მიერ მომზადებულ დასკვნებს. აღნიშნული განსაკუთრებულ თავისებურებას სძენს ჩვენს კვლევას, რამდენადაც დასკვნები და თეორიები გამოყვანილი იქნება არა თეორიული ნაშრომების და თეზისების, არამედ, უშუალოდ მოქმედი სამართლებრივი ნორმების საფუძველზე. თავის მხრივ, მსგავსი მიდგომა გაამარტივებს თეორიული მსჯელობის საკანონმდებლო რეგულაციებისადმი მისადაგებას, რაც წარმოადგენს კიდევ ჩვენი კვლევის დასკვნით, სარეკომენდაციო ნაწილს.

პირველ რიგში, ჩვენ აღვწერთ რელიგიისა და რწმენის თავისუფლების საერთაშორისო სამართლებრივ ჩარჩოს და უცხო ქვეყნების საკანონმდებლო გამოცდილებას, რითაც წარმოვაჩინოთ, ერთი მხრივ, ზოგად ფუძემდებლურ პრინციპებს, მეორე მხრივ, კი ეროვნულ კანონმდებლობებში მათი ასახვის პრაქტიკას. მესამე ნაწილში აღვწერთ და გავანალიზებთ რელიგიური გაერთიანებების სამართლებრივი მდგომარეობის მარეგულირებელ საქართველოს კანონმდებლობას. ცალ-ცალკე

3. რელიგიური გაერთიანებების სამართლებრივი მდგომარეობა - საქართველოს კანონმდებლობა. ამ ნაწილში, ჩვენი მიზანია ზედმიწევნით ავლწეროთ საქართველოს ეროვნული კანონმდებლობის ჩამოყალიბება და განვითარება რელიგიური გაერთიანებების სამართლებრივი მდგომარეობის რეგულირებასთან დაკავშირებით. კვლევის პერიოდად განვსაზღვრავთ 1995 – 2014 წლებს. 1995 წლიდან საქართველოს კონსტიტუციამ ჩამოაყალიბა რწმენისა და აღმსარებლობის თავისუფლების გარანტიები და განსაზღვრა საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიის სტატუსი. ამით დასაბამი დაედო დამოუკიდებელი საქართველოს ეროვნულ კანონმდებლობაში რელიგიური გაერთიანებების სამართლებრივი მდგომარეობის რეგლამენტირებას. შესაბამისად, ეს იქნება ჩვენი კვლის საწყისი წერტილი. რაც შეეხება 2014 წელს, საქართველოს მთავრობის დადგენილებით საჯარო სამართლის იურიდიულ პირად რეგისტრირებულ ოთხი რელიგიური კონფესიის რელიგიურ გაერთიანებებს განესაზღვრათ სახელმწიფო ფინანსური მხარდაჭერა, საბჭოთა ტოტალიტარული რეჟიმის დროს მიყენებულ მატერიალური და მორალური ზიანის ნაწილობრივი და სიმბოლური ანაზღაურების მიზნით. ეს უკანასკნელი წარმოადგენს მიმდინარე ეტაპზე არსებულ ბოლო საკანონმდებლო რეგულირებას,

რომელიც რელიგიური გაერთიანების სამართლებრივ მდგომარეობას უკავშრდება. ამდენად, ჩვენი საკვლევი პერიოდიც ამ წერტილზე დასრულდება. შედეგად, ჩვენ წარმოვაჩენთ საქართველოს ეროვნული კანონმდებლობის ჩამოყალიბებისა და განვითარების ისტორიას, კრიტიკულად გავაანალიზებთ თითოეულ საკანონმდებლო სიახლეს და განვსაზღვრავთ სათანადო რეგულირების საჭროებას.

4. დასკვნა - რელიგიური გაერთიანებების სამართლებრივი მდგომარეობის სისტემური რეგულირება. ტექსტის დასკვნით ნაწილში ჩვენ დავეყრდნობით რა წინა ნაწილებში აღწერილ ფაქტობრივ გარემოებებს და განვითარებულ კრიტიკულ-ანალიტიკულ მსჯელობას, დავასაბუთებთ, რომ რელიგიური გაერთიანებებისთვის სათანადო სამართლებრივი მდგომარეობის უზრუნველსაყოფად აუცილებელია სისტემური სამართლებრივი რეგულირება. აღნიშნული უნდა გამომდინარეობდეს რელიგიური გაერთიანებების არსებული რეალური მდგომარეობებიდან და საჭიროებებიდან, რომელსაც უნდა პასუხობდეს შესაბამისი სამართლებრივი რეგულაციები და გარანტიები, რაც მთლიანობაში უნდა შეესაბამებოდეს საერთაშორისო სამართლებრივ ჩარჩოს. ჩვენ წარმოვაჩენთ, რომ სისტემური სამართლებრივი რეგულირება, ერთი მხრივ,

სასარგებლოა პირველ რიგში თავად რელიგიური გაერთიანებებისთვის, მეორე მხრივ, კი, აუცილებელია მთლიანად სამართლებრივი სისტემისთვის.

სისტემური სამართლებრივი რეგულირების ფორმულად განვსაზღვრავთ შემდეგს: ფაქტობრივი მდგომარეობა (რეალური საფუძვლები) - შესაბამისი სამართლებრივი სტატუსი (რეგისტრაციის წესი) - შესაბამისი უფლებრივი და ვალდებულებითი მდგომარეობა (საქმიანობის წესი), ხოლო რეგულირების ყველაზე ქმედით საშუალებად, სპეციალურ კანონს - რელიგიისა და რწმენის თავისუფლების შესახებ.

ყოველივე ზემოთ აღნიშნულიდან გამომდინარე, ძირითადი ტექსტი იქნება ერთგვარი მოძრაობა ზოგადიდან კონკრეტულისკენ და პრობლემიდან მისი გადაჭრისკენ. ამდენად, მკაფიოდ წარმოჩნდება თუ რას წარმოადგენს რელიგიისა და რწმენის თავისუფლება ზოგად საერთაშორისო სამართლებრივ ჩარჩოში და რა ადგილი უკავია მასში რელიგიური გაერთიანებების სამართლებრივ მდგომარეობას, როგორც ცალკე კატეგორიას, როგორი გამოცდილება არსებობს უცხო ქვეყნებში აღნიშნული ზოგადი ჩარჩოდან ეროვნული (თვითმყოფადი, თუმცა არა ზოგადისგან განყენებული) პრაქტიკის გამოყენების, ამასთან, როგორია საქართველოს ეროვნული პრაქტიკა და

როგორ უნდა გადაიჭრას მასში არსებული პრობლემები.

ძირითადი დასკვნები

ნაშრომის თითოეული თავი მოიცავს შეჯამებას, რომელიც კვლევის ძირითადი დასკვნისგან განუყოფელია. ამდენად, მნიშვნელოვანია მოკლედ წარმოვადგინოთ თითოეული წინარე შეჯამება, რათა ძირითადი დასკვნა სრულყოფილად იქნას გაგებული.

რელიგიისა და რწმენის თავისუფლების დაცვის ზოგადი საერთაშორისო სამართლებრივი მიმოხილვა მოიცავს: რელიგიისა და რწმენის თავისუფლებას ზოგადად, რელიგიისა და რწმენის გამოხატვის თავისუფლებას და მისი შეზღუდვის მიზნებსა და პრინციპებს, რელიგიისა და რწმენის თავისუფლების შინაგან და გარეგან, ინდივიდუალურ და კოლექტიურ ასპექტებს, ასევე, რელიგიისა და განათლების საკითხებს, ბავშვის რელიგიური აღზრდისა და განათლების ნაწილში მშობლებისა და კანონიერი მეურვეების უფლებებს, სახელმწიფოს და რელიგიური გაერთიანებების ურთიერთობის საფუძვლებსა და პრინციპებს და ა.შ. ამდენად, ჩვენ წარმოვადგინეთ რელიგიისა და რწმენის თავისუფლება როგორც

ერთიანი სამართლებრივი კატეგორია და მასში რელიგიური გაერთიანებების სამართლებრივი მდგომარეობის, როგორც ამ ერთიანობის შემადგენელი ნაწილის, ადგილი.

ცალკეული ქვეყნების პოლიტიკურ-სამართლებრივი თავისებურებებისა და რეგულაციების განსაზღვრამდე ჩამოვყალიბეთ რელიგიური გაერთიანების სამართლებრივი მდგომარეობის ცნება და მისი გაგება ჩვენი კვლევის ფარგლებში. ამ ცნების ქვეშ ჩვენ ვგულისხმობთ იმ სამართლებრივ კატეგორიას, რომელიც მოიცავს კონკრეტული რელიგიური გაერთიანების საქმიანობასთან დაკავშირებული სამართლებრივი რეგულირებების სისტემურ ერთობლიობას. კერძოდ, რელიგიური ჯგუფის მიერ რელიგიური გაერთიანების დაფუძნებას და შესაბამისი უფლებამოსილებებით აღჭურვას.

ასევე, გამოვკვეთეთ სხვადასხვა ქვეყნების ეროვნული კანონმდებლობის მიმართება საერთაშორისო სამართლებრივ ჩარჩოსთან და იმ გამოცდილების გაანალიზებით თუ როგორ შეძლეს მათ, საკუთარი ეროვნული თავისებურებათა გათვალისწინებით ჩამოეყალიბებინათ თვითმყოფადი სამართლებრივი რეგულაციები და ამავდროულად, ეს უკანასკნელი, არსებითად ყოფილიყო დაკავშირებული საერთაშორისო სამართლებრივ ჩარჩოსთან.

საქართველოს საკანონმდებლო ჩარჩოს აღწერამ და ანალიზმა წარმოაჩინა, რომ მოქმედი კანონმდებლობა რელიგიური გაერთიანებების სამართლებრივ მდგომარეობას ვერ აყალიბებს სისტემური სახით, კერძოდ, ბმა რელიგიური გაერთიანების დაფუძნების, სტატუსის მოპოვებისა და თანმდევი უფლებების შეძენის მხრივ პრაქტიკულად არ არსებობს. გამონაკლისს წარმოადგენს მხოლოდ საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესია, რომლის მიმართაც კანონმდებლობა გარკვეულ სისტემურობას ავლენს, თუმცა, ამ მხრივაც, კანონმდებლობის არასრულყოფილი სისტემურობა უფრო მისი განვითარების შედეგია, ვიდრე რეგულირების პრინციპული საფუძველი. აღნიშნული ცალსახად უნდა შეფასდეს რელიგიის სფეროს და კერძოდ, რელიგიური გაერთიანებების სამართლებრივი მდგომარეობის არასისტემურ რეგულირებად. სწორედ მოცემული მდგომარეობა წარმოადგენს ჩვენი კვლევის ძირითად პრობლემას, რომლის გადაწყვეტის გზებსაც შემდეგ თავში ჩამოვყალიბებთ.

კვლევის ძირითად დასკვნას წარმოადგენს რელიგიური გაერთიანებების სამართლებრივი მდგომარეობის სისტემური რეგულირების აუცილებლობა. სისტემური საკანონმდებლო რეგულირების ჰიპოთეზა, ფორმულის სახით შესავალშივე განვსაზღვრეთ შემდეგი სახით:

სტატუსზე ყველა რელიგიური თემისთვის ვინც ამ მოთხოვნებს აკმაყოფილებს.

რელიგიური გაერთიანებების სამართლებრივი მდგომარეობის სისტემური რეგულირების საუკეთესო შესაძლებლობად წარმოვადგენთ სპეციალურ კანონს რელიგიისა და რწმენის თავისუფლების შესახებ. კანონი უნდა მოიცავდეს ზოგადი შინაარსის ცნებებსა და კატეგორიებს, რომლებიც იმგვარად იქნება ჩამოყალიბებული, რომ მათი განვრცობა შესაძლებელი იყოს მაქსიმალურად ბევრ სამართლებრივ ურთიერთობასა და უფლებაზე. ეს გულისხმობს კანონის ნორმათა იმგვარ ფორმირებას, რომ ბლანკეტური ნორმების სხვადასხვა კანონის ნორმებთან დაკავშირებისას, თავად ამ კანონებში იმავე ნორმების დუბლირების აუცილებლობა გამოირიცხოს. ამასთან, სპეციალურ კანონს შეუძლია არა მხოლოდ ცნებების ზოგადი შინაარსის განსაზღვრა, არამედ რელიგიის სფეროში ერთიანი პოლიტიკის დადგენა და შესაბამისი პრინციპების გადმოცემა. შესაბამისად კანონი, რელიგიისა და რწმენის თავისუფლების ყველა კონკრეტული სამართლებრივი კატეგორიის გააზრებას რელიგიის თავისუფლებისა და რელიგიური ურთიერთობების ზოგად კონტექსტში მოგვცემს, რომელიც გაცილებით უფრო გასაგებს გახდის, როგორც კონკრეტულად მათ შინაარსს, ასევე სახელმწიფოს ერთიან პოლიტიკას.

სადისერტაციო ნაშრომთან დაკავშირებული სამეცნიერო აქტივობები

სადისერტაციო ნაშრომში წარმოდგენილი კვლევა და ცალკეული დასკვნები ასახულია საქართველოს უნივერსიტეტის სამეცნიერო ინსტიტუტის საგრანტო კვლევის - „ადამიანის რელიგიური უფლებებისა და რელიგიური გაერთიანებების სამართლებრივი მდგომარეობის ურთიერთგამიჯვნა და ურთიერთმიმართება“, ფარგლებში ავტორის მიერ მომზადებულ ნარკვევში: ადამიანის რელიგიური უფლებებისა და რელიგიური გაერთიანებების სამართლებრივი მდგომარეობის ურთიერთგამიჯვნა და ურთიერთმიმართება. საქართველოს კონსტიტუცია (1995 წელი). ნარკვევის პრეზენტაცია გაიმართა ამავე საგრანტო პროექტის ფარგლებში ორგანიზებულ საქართველოს უნივერსიტეტის სამართლის სკოლის შიდა საუნივერსიტეტო კონფერენცია 2013 წლის 28 მარტს.

სადისერტაციო ნაშრომთან დაკავშირებული პუბლიკაციები

2015 წელს ნაშრომის ავტორმა გამოსცა სტატიების კრებული „რელიგიის სამართლის საკითხები -

*მრავალფეროვნება, დისკრიმინაცია, სექტა“
(მეტრეველი, ა., 2015), რომელიც მოიცავს
სადისერტაციო ნაშრომის ფარგლებში შესრულებულ
რამდენიმე გამოკვლევას:*

1. *მრავალფეროვნება და თვითმყოფადობა,
რელიგიის თავისუფლების მარეგულირებელი
კანონმდებლობის ძირითადი პრინციპი;*
2. *რელიგიის ან რწმენის საფუძვლით
დისკრიმინაციის აკრძალვის სამართლებრივი
რეგულირება;*
3. *სექტის სამართლებრივი გაგება რელიგიისა და
რწმენის თავისუფლების სივრცეში.*

The Abstract of the Thesis
Legal status of Religious Associations in Georgia
(1995-2014)

Author: Archil Metreveli

The Research is made for the purpose of obtaining an
Academic degree of Doctor of Law (Phd) in the School of
Law of the University of Georgia
Supervisor: Malkhaz Begiashvili

Tbilisi

2016